

Проблеми та перспективи перевірки фінансової інформації українських компаній на достовірність

Петленко Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Проценко К.О.

магістр
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У статті проаналізовано, а також систематизовано підходи до визначення поняття «перевірка фінансової інформації на достовірність», нормативно-правового забезпечення таких перевірок в Україні. Визначено цілі та роль перевірок фінансової інформації на достовірність, а також їх місце у загальній системі внутрішнього контролю компанії. Проаналізовано відмінні особливості застосування перевірок на достовірність фінансової інформації в зарубіжній та українській практиці. Напрацьовано пропозиції щодо шляхів подолання викликів впровадження перевірок на достовірність фінансової інформації та їх популяризації у середньостроковій перспективі в нефінансовому секторі економіки, побудовано індикативну модель для оцінювання необхідності проведення перевірок на достовірність фінансової інформації.

Ключові слова: перевірка достовірності фінансової інформації, комплаєнс, ризик недостовірності фінансової інформації, фінансовий контролінг, організація, корпорація, фінансовий сектор, нефінансовий сектор, банківський сектор.

Petlenko Yu.V., Protsenko K.O. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРОВЕРКИ ФИНАНСОВОЙ ИНФОРМАЦИИ УКРАИНСКИХ КОМПАНИЙ НА ДОСТОВЕРНОСТЬ

В статье проанализированы, а также систематизированы подходы к определению понятия «проверка финансовой информации на достоверность», нормативно-правовому обеспечению таких проверок в Украине. Определены цели и роль проверок финансовой информации на достоверность, а также их место в общей системе внутреннего контроля компании. Проанализированы отличительные особенности применения проверок на достоверность финансовой информации в зарубежной и украинской практике. Нарботаны предложения касательно путей преодоления вызовов внедрения проверок на достоверность финансовой информации и их популяризации в среднесрочной перспективе в нефинансовом секторе экономики, построена индикативная модель для оценивания необходимости проведения проверок на достоверность финансовой информации.

Ключевые слова: проверка финансовой информации на достоверность, комплаєнс, риск недостовірності фінансової інформації, фінансовий контролінг, організація, корпорація, фінансовий сектор, нефінансовий сектор, банківський сектор.

Petlenko Yu.V., Protsenko K.O. ISSUES AND PERSPECTIVES OF VERIFYING FINANCIAL INFORMATION IN TERMS OF RELIABILITY FOR UKRAINIAN COMPANIES

In the article we conducted the analysis and systematization of the approaches to understanding the concept of "verifying financial information in terms of reliability" as well as the regulatory support of such verifications in Ukraine. We identified the purpose and role of verifying financial information in terms of reliability and its place in the whole system of the internal control in the company. We conducted the analysis of the specifics of verifying financial information in terms of reliability in foreign and Ukrainian financial practice. We either suggested the ways to overcome the challenges for introduction of verifying financial information in terms of reliability and their popularization in mid-term perspective in the real sector of Ukrainian economy or prepared the indicative model for estimating the necessity of conducting the verification of financial information in terms of reliability.

Keywords: verifying financial information in terms of reliability, compliance, risk of unreliable financial information, financial controls, entity, corporation, financial sector, real sector, bank sector.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Асиметричність інформації, комп'ютеризація та глобалізація бізнес-процесів в останнє десятиліття створюють передумови для маніпулювання фінансовими

показниками діяльності компаній менеджментом та іншими зацікавленими сторонами, що виводить таку діяльність за межі контролю, провокує конфлікти та дискримінує інтереси різних груп зацікавлених осіб. Так, у період з

2012 по 2016 роки частота проведення процедур, пов'язаних з перевіркою фінансової інформації на її достовірність, збільшилась більш ніж удвічі [1], що свідчить про зростання кількості внутрішніх конфліктів у компаніях та відповідних ризиків. Це актуалізує необхідність застосування процедур перевірки на достовірність фінансової інформації. Фактично перевірка фінансової інформації на достовірність – це сукупність процедур, спрямованих на перевірку та підтвердження достовірності задекларованих цілей та показників діяльності компанії її дійсному поточному стану з метою задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін.

Згідно з аналітичними висновками наукових консультантів “KPMG” [2] на початок 2017 року щонайменше 94% менеджерів глобальних корпорацій підтверджують, що вимоги стосовно необхідності перевірки достовірності фінансової інформації, відображеної у щорічних фінансових звітах, чітко визначені у їхніх стратегічних та тактичних розпорядчих документах. Проте лише половина з них постійно забезпечує дотримання виконання цих вимог. Водночас лише 29% компаній тестували своїх співробітників на дотримання ними вимог розпорядчих документів щодо перевірок достовірності фінансової інформації у щорічних звітах.

Таким чином, перевірки фінансової інформації на її достовірність вже стали загально-визнаною необхідністю діяльності організації, проте системність проведення таких процедур вимагає подальшої оптимізації. А тому процес, мета, завдання перевірки фінансової інформації на її достовірність, а також роль таких перевірок в процесі діяльності корпорації підлягають всебічному вивченню та запровадженню в практичну діяльність українських компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Написанню статті передувало ґрунтовне опрацювання останніх наукових джерел та практичних розробок з подібним предметом дослідження. В іноземних джерелах досить широко досліджено та висвітлено проблематику достовірності фінансової інформації. Для цього використовують спеціальний професійний термін «комплаєнс». Водночас у вітчизняних наукових працях цій проблемі приділяється недостатньо уваги.

У зарубіжних дослідженнях з цієї проблеми представники Великої четвірки [2; 3] та Федерального офісу економіки та експортного контролю (BAFA) [4] основну увагу

приділяють процедурам внутрішнього контролю та перевірок достовірності фінансової інформації. Значна кількість досліджень за означеною проблематикою здійснюється і в Асоціації Сертифікованих експертів з протидії шахрайству [1], які здійснюють не тільки розроблення науково-методичних напрацювань, але й практичне вжиття заходів щодо попередження шахрайства, пов'язаних з маніпулюванням фінансовою інформацією тощо.

Серед низки праць зарубіжних вчених варто виділити роботи Р. Фалковіца (Robert Falkowitz) [5], який ввів поняття та дослідив процедури критеріїв оцінки комплаєнс-процесу; Дж. Кіріазолу (John Kyriazoulou) [6], який докладно вивчає процеси, пов'язані з використанням фінансової інформації під час прийняття управлінських рішень управління та впливу такої інформації на управлінські рішення, а також пропонує заходи щодо вдосконалення процедури контролю за фінансовою інформацією; К. Паркер та В. Лехман (Christine Parker та Vibeke Lehmann Nielsen) [7, с. 217–232], які визначили підходи до регулювання процедур комплаєнсу.

Водночас варто зазначити, що серед іноземних досліджень переважають роботи, присвячені визначенню сутнісних характеристик поняття «комплаєнс», однак вчені не розрізняють фінансові, податкові, юридичні та інші аспекти контролю достовірності результатів діяльності, відображені у фінансових звітах, хоча на практиці кожен із зазначених напрямів є повноцінною окремою процедурою.

Серед вітчизняних науковців над розробленням цієї проблеми працювали О. Вернигора та К. Гончарова [8], котрі досліджували юридичні аспекти багаторівневої системи комплаєнсу, М. Кнір (М. Боровікова) [9, с. 49–53], яка вивчала шляхи запобігання шахрайським операціям, О. Ковальчук [10, с. 153–157] та М. Хуторна [11, с. 112–118], які присвятили праці вивченню комплаєнс-контролю та управлінню ризиками комплаєнсу в банках України, Ю. Петленко [12, с. 47–53], яка досліджувала систему фінансового контролю та спостереження, М. Виноградова, Л. Жидєєва [13], які працювали над вивченням організації та методики аудиту фінансової звітності підприємств тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність окремих праць, комплексно проблема перевірки достовірності фінансової інформації у фінансових звітах компаній є недостат-

ньо вивченою в українському економічному середовищі.

Для здійснення цього дослідження разом із теоретичними напрацюваннями вітчизняних та іноземних вчених використано розробки міжнародних фінансових компаній, таких як Велика трійка, Велика четвірка, Федеральний офіс економіки та експортного контролю BAFA та Асоціація Сертифікованих експертів з протидії шахрайству.

Визначимо низку часто вживаних термінів у статті:

– корпорація – це організаційно-правова форма об'єднання підприємств незалежно від сфери діяльності (галузевої приналежності), що передбачає обмежену відповідальність її власників; основою організаційної єдності такого об'єднання (групи) є економічний інтерес власників (учасників) [14, с. 56];

– компанія – організаційна структура, утворена шляхом об'єднання двох і більше фірм, у вітчизняній науковій літературі це поняття найчастіше замінюється терміном «організація» та визначається як складна виробнича структура, утворена із самостійних виробничих підприємств, об'єднаних спільним керівництвом;

– підприємство – це господарська діяльність, в якій поєднуються різні фактори виробництва для створення товарів та/або послуг; якщо підприємство має власні інтереси і є юридичною особою, то це фірма, якщо ні, воно є частиною фірми;

– фінансовий сектор – всі корпорації-резиденти, включаючи квазікорпорації, основною функцією яких є надання фінансових послуг;

– нефінансовий сектор – всі корпорації-резиденти, операційні витрати яких покриваються за рахунок виручки від реалізації товарів або послуг;

– система внутрішнього контролю та аудиту – організований компанією процес перевірки, виконання і забезпечення реалізації всіх управлінських рішень в галузі фінансової діяльності з метою реалізації фінансової стратегії та попередження кризових ситуацій, що призводять до його банкрутства [14, с. 47–48].

Під час написання статті використано такі методи:

– метод теоретичного узагальнення для визначення поняття «перевірка достовірності фінансової інформації»;

– метод аналізу для визначення цілей та ролі достовірності фінансової інформації задля розвитку фінансово-господарських процесів в рамках компанії, а також стану

впровадження функції перевірки фінансової інформації на достовірність в українських компаніях, проблем, що виникають в процесі їх запровадження, та шляхів їх подолання;

– метод імітаційного моделювання для формалізації процесу перевірки фінансової інформації на достовірність та побудови тестової економетричної моделі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розширення термінології української фінансової науки шляхом введення терміна «перевірка достовірності фінансової інформації», визначення основних засад проведення перевірок достовірності фінансової інформації компаній та їх ролі в процесі поточного функціонування, вдосконалення та розвитку компанії, напрацювання пропозиції щодо поширення практики проведення перевірок на достовірність фінансової інформації серед українських компаній нефінансового сектору, оцінювання необхідності проведення перевірок фінансової інформації на достовірність загалом.

Відповідно до означеної мети сформовано низку завдань, вирішення яких здійснено в процесі написання статті. Зокрема, визначено поняття «достовірність фінансової інформації»; проаналізовано документарну базу, що забезпечує нормативно-правові засади проведення перевірок достовірності фінансової інформації в Україні; визначено цілі та завдання щодо проведення перевірок достовірності фінансової інформації; виявлено особливості проведення перевірок достовірності фінансової інформації в діяльності організацій, а також розроблено практичні рекомендації, спрямовані на оцінку необхідності впровадження перевірок достовірності фінансової інформації в Україні на базі імітаційної моделі.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою досягнення цілей, що ставить перед собою організація, виникає потреба розробляти заходи, спрямовані на забезпечення збалансованої політики управління ризиками на основі інформації, отриманої за даними внутрішнього фінансового контролю. Відповідно, процедури проведення внутрішнього фінансового контролю повинні регламентуватися таким чином, щоб звести відповідні ризики до прийняттого рівня.

Основним елементом проведення внутрішнього фінансового контролю є фінансовий контролінг. Під поняттям «фінансовий контролінг» О. Терещенко розуміє «функцію, що передбачає практично-орієнтовану інтерпретацію фінансового управління компанією,

яке забезпечується фінансовим директором» в широкому сенсі. Він додає, що «контролінг – це філософія фінансового управління, яка виходить за межі окремого структурного підрозділу і пронизує всю систему прийняття фінансових рішень» [15, с. 26].

У наших попередніх дослідженнях [12, с. 48] виділено такі важливі характеристики контролінгу, як, зокрема: 1) оперативне порівняння основних планових (нормативних) і фактичних показників з метою виявлення відхилень між ними; 2) визначення взаємозв'язку і взаємозалежності від цих відхилень на підприємстві з метою впливу на ключові фактори нормалізації діяльності.

Сучасні дослідження доводять необхідність розширення контролінгових процедур, спрямованих на мінімізацію фінансових ризиків, комплаєнс-тестами.

У широкому розумінні термін «комплаєнс» варто розглядати як інституційний інструмент, регламентований відповідно до норм законодавства, регулятивних правил та стандартів [5]. У вузькому сенсі процедури «комплаєнс» охоплюють законодавчо встановлені обмеження, що регламентують процеси, явища та результати операційної діяльності організації; стосуються дії чи факту дотримання, наслідування чи утримання в межах певних правил або вимог [4].

У системі комплаєнсу на загальноприйнятому рівні виділяються перевірки достовірності фінансової, податкової, юридичної та іншої інформації. Отже, подальший виклад матеріалу буде сконцентровано на огляді окремого елемента комплаєнсу, а саме перевірки достовірності фінансової інформації.

У вузькому розумінні в зарубіжних джерелах ([16]) його розглядають як процедурний захід в системі внутрішнього фінансового контролю, що здійснюється директорами компанії, менеджментом та іншим персоналом і забезпечує вмотивоване підтвердження достовірності досягнення цілей ефективності операційної діяльності компанії за даними фінансової звітності, складеної відповідно до визначених стандартів та регуляторних актів.

Варто зазначити, що питання достовірності фінансової інформації в працях українських науковців окремо не досліджувалися, водночас проблеми контролю за фінансовими показниками надзвичайно широко висвітлені в літературі, пов'язаній з проблематикою теорії бухгалтерського обліку, обліку в галузях економіки, контролю та ревізії, аудиту. Тому під поняттям «достовірність фінансової

інформації» пропонуємо розуміти сукупність процедур, спрямованих на перевірку та підтвердження достовірності задекларованих цілей та показників діяльності компанії її дійсному поточному стану з метою задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін.

Варто зазначити, що Кодекс корпоративної поведінки (Code of conduct) є основним нормативним актом, що регулює проведення перевірок фінансової інформації на достовірність (загалом регламентує процедури внутрішньої корпоративної поведінки). Водночас О. Ковальчук [10] вважає, що з урахуванням різних виробничих обставин посадовці та співробітники компанії повинні також враховувати норми, визначені у таких регламентах, як Кодекс корпоративної етики (Code of Ethics); Політика прийняття і дарування подарунків (Gift policy); Політика повідомлення про порушення (Whistleblowing policy); Політика щодо хабарництва і корупції (Financial Crime/Fraud Prevention); Політика щодо протидії легалізації («відмиванню») доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму (Fight against Money Laundering and Terrorist Financing); Політика про конфіденційність даних (Privacy policy); Політика щодо конфлікту інтересів (політика «китайських стін») (Firewall policy); Політика щодо використання та контролю інсайдерської інформації (Policy with regards to dealing with non-public information); Політика контролю операцій працівників з цінними паперами (Policy of dealing with securities).

Перевірка на достовірність фінансової інформації має ґрунтуватися на відповідності певним нормам та стандартам, що дає змогу систематизувати та структурувати інформацію таким чином, щоб шахрайська поведінка менеджменту не могла зашкодити власникам чи іншим зацікавленим особам. Варто зазначити, що несистематизована та неповна інформація не дає змогу забезпечити належну перевірку фінансової інформації, а отже, власники компаній залишаються незахищеними від протиправних дій менеджменту.

Р. Фалковіц (Robert Falkowitz) [5] пропонує вважати безпосередніми цілями перевірки фінансової інформації на достовірність верифікацію та підвищення якості фінансової звітності; оцінку ризиків; визначення стандартів, відповідно до яких організації можуть оцінювати та вдосконалювати свої системи фінансового контролю та операційні процеси загалом.

З урахуванням нормативних вимог [1; 4–6] до перевірки фінансової інформації на

достовірність її кінцевими цілями є балансування інтересів всіх фінансово зацікавлених сторін організації; вирівнювання фінансової інформації між ними; підвищення прозорості в організації разом з оптимізацією бізнес-процесів. Це досягається завдяки узгодженості корпоративних регламентів з перевірки достовірності фінансової інформації із законодавчими та регулятивними актами, загальною політикою організації та її процесуальними складовими.

Підсумовуючи викладене вище, відзначимо, що перевірка достовірності фінансової інформації (зокрема, фінансових звітів) є складовою системи фінансового контролінгу організації та полягає у попередженні, виявленні та оперативному реагуванні на ризики недостовірної презентації фінансової інформації (рис. 1).

Варто відзначити, що особливості застосування процедур перевірки фінансової інформації на достовірність в операційній діяльності організацій, що функціонують в різних секторах економіки, зокрема у фінансовому та нефінансовому секторах, суттєво різняться.

Так, у фінансовому секторі передусім це стосується банків, для яких перевірка достовірності фінансової інформації є обов'язковою, що зумовлено вимогами регулятора стосовно систематичного звітування за результатами своєї діяльності.

Згідно з «Положенням про організацію внутрішнього контролю в банках України» [17] перевірка фінансової інформації на достовірність відноситься до системи внутрішнього

банківського контролю. Крім того, забезпечення перевірки фінансової інформації на достовірність в українських банках регулюється «Методичними рекомендаціями щодо вдосконалення управління в банках України», схваленими Постановою Правління НБУ від 28 березня 2007 року № 98 [18].

Внефінансовому секторі перевірка фінансової інформації на достовірність є переважно факультативним заходом, що має на меті досягнення прозорості діяльності компанії в рамках встановлених правил. Втім, більшою мірою сама компанія вживає таких заходів для переконання клієнтів та партнерів у тому, що вона діє в межах встановленого правового поля, а також виявлення потенційних ризиків викривлення інформації, що, зрештою, дає змогу оптимізувати діяльність компанії. З урахуванням зазначеного в нефінансовому секторі функції щодо перевірки достовірності фінансової інформації покладаються на фінансовий відділ. До їх числа відносять консультування керівництва стосовно застосування законодавства (зокрема, антикорупційного), розробки та впровадження внутрішніх регламентів та процедур; навчання співробітників; проведення розслідувань за підсумками виявлених порушень та вжиття відповідних попереджувальних заходів; оцінку бізнес-ризиків; проведення періодичних перевірок щодо відповідності внутрішньої політики компанії та законодавству, процедур з обробки, аналізу та систематизації фінансової інформації та інформа-

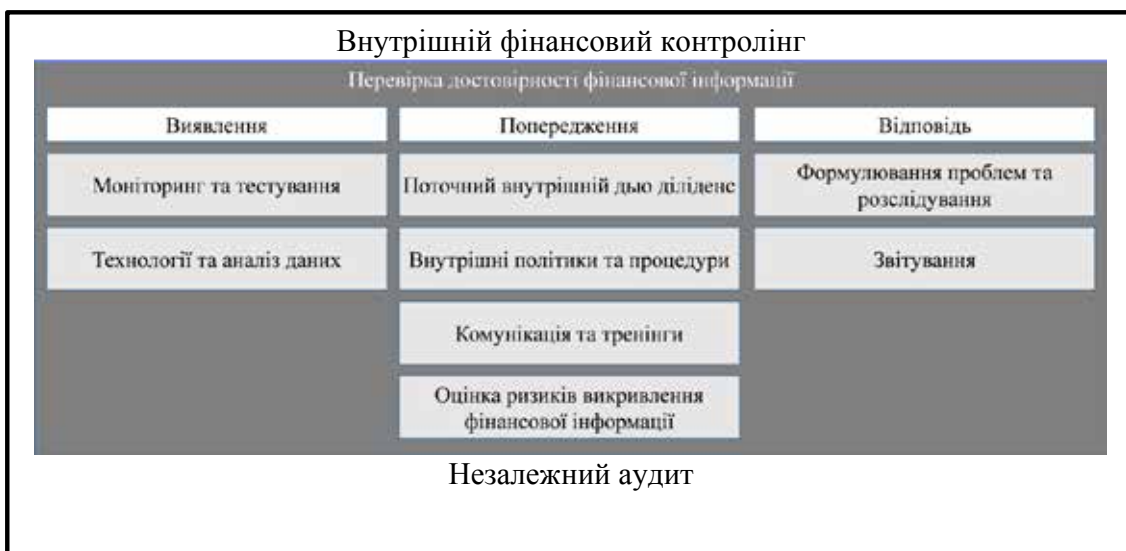

Рис. 1. Механізм перевірки достовірності фінансової інформації в діяльності організації

Джерело: самостійна розробка авторів

ції про фінансову діяльність контрагентів, а також неперервний моніторинг компанії стосовно достовірності фінансової інформації, представленої у щорічних, проміжних та оперативних фінансових звітах.

Незважаючи на те, що в більшості міжнародних компаній функціонально процедури, пов'язані з перевіркою достовірності фінансової інформації, відносяться до компетенції фінансового відділу, ціла низка компаній закріплює їх за іншими структурними підрозділами. Зокрема, опитування, проведене компанією "Deloitte" у великих компаніях країн СНД [19] наприкінці 2016 року, показало, що в 28% з опитаних компаній функція комплаєнсу закріплена за керівником юридичного відділу. Ці дані підтверджують і аналітичні висновки компанії "PwC" на початок 2016 року, коли 62% опитаних компаній зазначили, що функція комплаєнсу відноситься до функціоналу юридичного відділу та підпорядкована його керівнику.

Водночас у межах зони країн СНД окрема функція перевірки достовірності фінансової інформації прямо не виділяється в компанії. Відповідно, немає відділу, що безпосередньо її втілює. Переважно відповідні функції покладаються на відділ внутрішнього аудиту.

В Україні функція перевірки достовірності фінансової інформації в нефінансовому секторі потребує більшого поширення для того, щоб попередити загрозу банкрутства вітчизняних компаній в умовах поглиблення кризових явищ в економіці. Серед основних перепон, що стримують вжиття заходів, спрямованих на забезпечення достовірності фінансової інформації в Україні, варто визнати ті, що вказані у табл. 1.

Вирішення проблем забезпечення достовірності фінансової інформації компанії потребує значних фінансових витрат. Проте для більшості компаній України ці заходи не є першочерговими, тому менеджмент зволікає з їх вжиттям. Саме це зумовлює відкладання заходів підвищення ефективності контролю за достовірністю фінансової інформації до кращих часів, якщо інше не буде закріплене на законодавчому рівні.

Зовсім інша ситуація спостерігається у фінансовому секторі. Так, для банківського сектору важливою є умова синхронізації цілей НБУ з оперативними цілями банків. Відповідно, перевірки достовірності фінансової інформації повинні проводитись не лише для моніторингу регулятором показників операційної, але й для того, щоб самі банки були зацікавлені в об'єктивному відображенні внутрішньої та зовнішньої фінансової інформації.

Для фінансового небанківського сектору та нефінансового сектору прискорити розроблення уніфікованих правил та норм перевірки фінансової інформації на достовірність можна лише після прийняття на законодавчому рівні відповідних нормативно-правових актів, що регламентуватимуть необхідність відповідних процедур. Такі заходи дадуть змогу забезпечити мінімально необхідний контроль фінансової інформації, що надходить від менеджменту. Як наслідок, знижуватимуться інформаційна асиметрія та ризики шахрайства з фінансовою інформацією, що виникають внаслідок перевірки несуттєвих аспектів бізнесу.

Проілюструємо переваги проведення перевірок достовірності важливої фінансової інформації (рис. 2). Для цього за віссю Х від-

Таблиця 1

Основні причини стримування заходів щодо підтвердження достовірності фінансової інформації в Україні та шляхи їх подолання

Причини	Шляхи подолання
Велика кількість тимчасових (проміжних) регулятивних актів	Встановлення пріоритетів перевірки фінансової інформації
Відсутність кваліфікованого персоналу, досвіду, підвищення кваліфікації	Аутсорсинг цієї функції зовнішнім фінансовим консультантам або залучення консультантів
Перевірці підлягають фактичні показники, а не прогнозні дані; не враховуються індивідуальні особливості організації	Індивідуальна розробка регламентів та процедур перевірки достовірності фінансової інформації для кожної організації
Незначна кількість заходів раннього попередження	Створення посад або делегування функцій окремим працівникам в рамках організацій
Незахищеність інформаційної бази даних	Розробка ефективних систем захисту інформації
Нечесність контрагентів або партнерів компанії	Попереднє комплаєнс-тестування партнерів

Джерело: самостійна розробка авторів

кладемо фактичні дані про проведення перевірок фінансової інформації на достовірність, а за віссю У – важливість інформації, що подається перевірячі.

Таким чином, у кожному квадранті бачитимемо фінансовий результат від проведення чи відсутності перевірок достовірності фінансової інформації, що подається акціонерам компанії.

1) Якщо не проводити перевірки важливої фінансової інформації (квадрант 1), то акціонер не понесе додаткових витрат та може недоотримати дохід в обсязі 3 умовних одиниць з ймовірністю 50% (якщо менеджмент вдасться до шахрайських дій).

2) Якщо проводити перевірки важливої фінансової інформації (квадрант 2), то акціонер понесе додаткові витрати в обсязі 1 умовної одиниці на перевірку, однак ризик недоотримання доходу нівелюється.

3) Якщо проводити перевірки другорядної фінансової інформації (квадрант 3), то

акціонер понесе додаткові витрати в обсязі 1 умовної одиниці на перевірку, тоді як ризик недоотримання лише незначного доходу нівелюється.

4) Якщо не проводити перевірки другорядної фінансової інформації (квадрант 4), то акціонер не понесе додаткових витрат, однак може недоотримати дохід в обсязі 1 умовної одиниці з ймовірністю 30% (якщо менеджмент вдасться до шахрайських дій).

Розрахуємо математичне очікування фінансового результату акціонера \widehat{RE} за кожним квадрантом (табл. 2). Базова модель для його визначення наведена нижче:

$$\widehat{RE} = a \times E \times RP + b \times C, \quad (1)$$

де a, b – коефіцієнти рівняння;
 E – доходи;
 RP – ризик недоотримання доходів;
 C – витрати.

Коефіцієнт a лежить в межах від 0 до 1, а коефіцієнт b – від -1 до 0 залежно від осо-

Рис. 2. Зміна фінансового результату акціонера \widehat{RE} (average return earnings) залежно від підходу до перевірки фінансової інформації на достовірність

Джерело: самостійна розробка авторів

Таблиця 2

Математичне очікування фінансового результату акціонерів \widehat{RE} залежно від підходу до перевірки фінансової інформації на достовірність

	Не перевіряти	Перевіряти
Важлива інформація	-1,5	-0,5
Другорядна інформація	-0,3	-0,5

Джерело: самостійна розробка авторів

бливостей акціонера (психологічного сприйняття втрат).

Для нашої моделі коефіцієнт $a = 1$, $b = -1$.

Таким чином, наша імітаційна модель вказує на те, що важливу фінансову інформацію варто перевіряти на достовірність, адже витрати на таку перевірку будуть меншими за можливі витрати внаслідок шахрайських дій менеджменту, що негативно відобразиться на фінансових результатах акціонера. Водночас другорядна фінансова інформація не варта перевірки, адже витрати на неї складатимуть більше, ніж потенційне недоотримання доходу, пов'язане з такою інформацією.

Запропонована модель аналізу ефективності заходів з перевірки фінансової інформації на достовірність свідчить про необхідність інтегрального підходу до оцінювання фінансової інформації про результати діяльності підприємства.

Висновки з цього дослідження. Проведене емпіричне дослідження дало змогу:

- визначити поняття «перевірка фінансової інформації на достовірність» як сукупність процедур, спрямованих на перевірку та підтвердження достовірності задекларованих цілей та показників діяльності компанії її дійсному поточному стану з метою задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін;

- визначити кінцеві цілі перевірки фінансової інформації на достовірність як балансування інтересів всіх зацікавлених сторін організації, вирівнювання фінансової інформації та підвищення прозорості в організації разом з оптимізацією бізнес-процесів, що впливає з верифікації та підвищення якості фінансової звітності, оцінки ризиків, а також визначення стандартів і норм як базису для перевірок;

- виявити, що перевірка достовірності фінансової інформації є інтегральною частиною системи комплаєнсу та фінансового контролінгу;

- систематизувати процес становлення та вдосконалення практики проведення перевірок фінансової інформації на достовірність в межах організації;

- розробити рекомендації щодо подальшого розвитку (переходу до наступної стадії розвитку) процедур перевірок фінансової інформації на достовірність для фінансового та нефінансового секторів;

- побудували імітаційну модель для визначення необхідності перевірок фінансової інформації на достовірність; побудова такої моделі дає змогу встановити необхідність перевірок лише важливої фінансової інформації, оскільки така перевірка має економічну вигоду для акціонерів порівняно з відмовою від неї.

Підводячи підсумок, зазначимо, що впровадження перевірок достовірності фінансової інформації в Україні є першочерговим завданням з огляду на те, що вони дають змогу підвищити привабливість вітчизняних компаній як об'єктів інвестування, сприяють прозорості на українському ринку, балансуванню інтересів всіх зацікавлених сторін, подоланню асиметрії фінансової інформації та покращенню довірчих стосунків між взаємодіючими компаніями. Водночас запровадження ефективної перевірки достовірності фінансової інформації для вітчизняних компаній в нефінансовому секторі стане можливим лише після завершення переходу на електронний документообіг та після виходу української економіки з кризового стану, оскільки компанії перш за все спрямовують грошові кошти на операційну діяльність, а потім на капітальні інвестиції та інновації, а в умовах обмеженості ресурсів майже всі кошти витрачаються на поточні потреби.

Таким чином, попри протиріччя, що виникають під час впровадження чи оптимізації процедур з перевірок достовірності фінансової інформації в українських компаніях, необхідно на законодавчому рівні стимулювати перехід на електронний документообіг та розвиток проведення відповідних перевірок для підприємств нефінансового сектору України.

Розвиток вибраної теми дослідження можна продовжувати в напрямі розробки базового алгоритму ефективного впровадження системи перевірок достовірності фінансової інформації для українських підприємств, який зможе слугувати вихідною точкою для надбуди персоналізованих потреб кожного окремого підприємства. Також варто приділити увагу зіставленню фінансових результатів компаній, що розпочали проводити перевірки фінансової інформації на достовірність, до початку таких перевірок та після них.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ethics & Compliance. Association of Certified Fraud Examiners / Association of Certified Fraud Examiners. URL: <http://www.acfe.com/ethics-and-compliance.aspx>.
2. Stryker N. The Compliance Journey: Boosting the Value of Compliance in a Changing Regulatory Climate. KPMG, 2017. 20 p.
3. EY Global. Global Compliance and Reporting / EY Global. URL: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_Compliance_and_Reporting_Brochure/\\$FILE/1252615_GCR_Model_2_Flyer_8.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_Compliance_and_Reporting_Brochure/$FILE/1252615_GCR_Model_2_Flyer_8.pdf).
4. Federal Office of Economics and Export Control BAFA. Internal compliance programs – ICP / Federal Office of Economics and Export Control BAFA. URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwj5qK-Co_nYAhXEkiwKHajgBssQFggnMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.bafa.de%2FSharedDocs%2FDownloads%2FEN%2FForeign_Trade%2Fafk_information_leaflet_internal_compliance_programms.pdf%3F__blob%3DpublicationFile%26v%3D2&usg=AOvVaw1tz_Ni6L9-z--dZnMedToq.
5. Falkowitz R. Process Compliance Metrics. URL: <https://www.3cs.ch/process-compliance-metrics>.
6. Kyriazoglou J. Business Management Controls: A Guide. IT Governance Publishing, 2012. 375 p. URL: www.jstor.org/stable/j.ctt5hh486.
7. Parker C., Lehmann N.V. Regulatory Theory: Foundations and applications. ANU Press, 2017. P. 217–232. URL: www.jstor.org/stable/j.ctt1q1crtm.21.
8. Гончарова К., Вернигора О. Багаторівнева система комплаєнс. Юридична газета. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/bagatorivneva-sistema-komplaens.html>.
9. Боровікова М. Аналіз збитків закордонних та вітчизняних фінансових установ від шахрайських операцій та шляхи їх запобігання. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2012. № 138. С. 49–53.
10. Ковальчук О. Поняття системи комплаєнс-контролю та особливості управління ризиком комплаєнсу в банках України. Молодь і ринок. 2010. № 7–8 (66–67). Р. 153–157.
11. Хуторна М., Гелеверя В. Організація ефективної системи комплаєнс-контролю в банку. Фінансовий простір. 2015. № 2. С. 112–118.
12. Петленко Ю. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2007. 295 с.
13. Виноградова М., Жидєєва Л. Аудит: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 654 с.
14. Петленко Ю. Особливості організації фінансів інтегрованих корпоративних структур. Світ фінансів. 2014. № 4. С. 54–62.
15. Терещенко О., Бабяк Н. Фінансовий контролінг. Київ: КНЕУ, 2013. 407 с.
16. Organizations of the Tread Way Commission. Internal Control Guidance / Committee of Sponsoring Organizations of the Tread Way Commission. URL: <https://www.3cs.ch/process-compliance-metrics>.
17. Про затвердження Положення про організацію внутрішнього контролю в банках України. Урядовий портал. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0867500-14>.
18. Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України. Урядовий портал. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45211>.
19. Роль комплаєнса в компаніях: итоги исследования / Deloitte. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/about-deloitte/ru/Legal_Insight_03_2017.pdf.

REFERENCES:

1. Ethics & Compliance. Association of Certified Fraud Examiners / Association of Certified Fraud Examiners. – Available at: <http://www.acfe.com/ethics-and-compliance.aspx>.
2. Stryker N. The Compliance Journey: Boosting the Value of Compliance in a Changing Regulatory Climate / Stryker Nicole. KPMG, 2017. 20 p.
3. EY Global. Global Compliance and Reporting / EY Global. – Available at: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_Compliance_and_Reporting_Brochure/\\$FILE/1252615_GCR_Model_2_Flyer_8.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_Compliance_and_Reporting_Brochure/$FILE/1252615_GCR_Model_2_Flyer_8.pdf).
4. Federal Office of Economics and Export Control BAFA. Internal compliance programs – ICP / Federal Office of Economics and Export Control BAFA. – Available at: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwj5qK-Co_nYAhXEkiwKHajgBssQFggnMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.bafa.de%2FSharedDocs%2FDownloads%2FEN%2FForeign_Trade%2Fafk_information_leaflet_internal_compliance_programms.pdf%3F__blob%3DpublicationFile%26v%3D2&usg=AOvVaw1tz_Ni6L9-z--dZnMedToq.
5. Falkowitz R. Process Compliance Metrics / R. Falcowitz. – Available at: <https://www.3cs.ch/process-compliance-metrics>.

6. Kyriazoglou J. Business Management Controls: A Guide / J. Kyriazoglou, IT Governance Publishing, 2012. – 375 p. – Available at: www.jstor.org/stable/j.ctt5hh486.
7. Parker C. Regulatory Theory: Foundations and applications / C. Parker, V. Lehmann Nielsen, ANU Press, 2017. – P. 217–232. – Available at: www.jstor.org/stable/j.ctt1q1crtm.21.
8. Honcharova K., Vernygora O., Bagatorivneva systema complayens [Multi-level compliance system]. Kyiv.
9. Borovikova M. Analiz zbytkyv zakordonnyh ta vitchyznyanyh finansovykh ustanov vid shahrayskyh operaciy ta shlyahy yih zapobigannya [Analysis of Ukrainian and foreign entities' losses from fraud and ways to prevent from them]. Visnyk Kyivskogo Natsionalnogo Universytetu im. Tarasa Shevchenka, vol. 138, pp. 49–53.
10. Koval'chuk O. Ponyattya systemy complayens control' ta osoblyvosti upravlinnya ryzykomcomplayens u bankah Ukrayiny [Compliance control system and the specifics of compliance risk governance in Ukrainian banks]. Molod' i rynek, vol. 7–8, pp. 153–157.
11. Hutorna M. Organizatsiya efektyvnoyi systemy complayens-controlyu v banku [Organization of the effective compliance control system in the bank]. Finansovyy prostir, vol. 2, pp. 112–118.
12. Petlenko Yu. Finansoviy menedzhment [Financial Management]. Kyiv: Kondor (in Ukrainian).
13. Vynogradova M., Zhydeeva L. Audyt [Audit]. Kyiv: Tsentri uchbovoyi literatury (in Ukrainian).
14. Petlenko Yu. Osoblyvosti organizatsiyi finansiv integrovanykh korporatyvnykh struktur. Svit Finansiv, vol. 4, pp. 54–62.
15. Tereshchenko O. Finansovyy kredyt [Financial credit]. Kyiv: KNEU (in Ukrainian).
16. Organizations of the Tread Way Commission. Internal Control Guidance / Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. – Available at: <https://www.3cs.ch/process-compliance-metrics>.
17. Uryadivyy portal. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro organizatsiyu vnutrishnyogo controlyu v bankah Ukrayiny [About the approval of the Thesis of the organization of the internal control in the Ukrainian banks]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0867500-14>.
18. Uryadivyy portal. Metodychni rekomendatsiyi shchodo vdosconalennya korporatyvnogo upravlinnya v bankah Ukrayiny [Methodical recommendations regarding the improvement of the corporate governance in the Ukrainian banks]. Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45211>.
19. Deloitte. Rol' compayensa v kompaniyah [The role of compliance in the companies]. Available at: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/about-deloitte/ru/Legal_Insight_03_2017.pdf.